

Pri porovnávaní krajín ako turistických destinácií radi vyzdvihujeme pestrosť Slovenska. Hovoríme, že okrem mora máme snád' všetko. Je to pravda a máme dokonca aj niečo, čo nie je celkom samozrejmé ani v krajinách kde je turistický ruch kľúčovejším odvetvím než u nás.

Cenné dedičstvo a jeho správcovia

Pozoruhodným dedičstvom Slovenska z predchádzajúcich štátnych útvarov na našom území je rozsiahla sieť vyznačených turistických chodníkov (v súčasnosti takmer 15 000 km) a detailne prepracovaná metodika turistického značenia, zakotvená v technickej norme STN 01 8025.

Systém vypracovaný v začiatkoch 20. storočia a postupne rozvíjaný a zdokonaľovaný v ďalších rokoch, je duševným vlastníctvom Klubu slovenských turistov (KST), nástupníckej organizácie pôvodného Klubu československých turistov (KČST), neskôr Klubu slovenských turistov a lyžiarov (KSTL).

Klub slovenských turistov zastrešuje takmer 500 miestnych turistických klubov po celom Slovensku a okrem toho, že vychováva turistických inštruktorov a celoročne pripravuje množstvo turistických podujatí otvorených pre verejnosť, pôsobí aj ako garant jednotného a uceleného systému značenia. Niekoľko stoviek odborne vyškolených dobrovoľných značkárov KST sa vo svojom voľnom čase stará o pravidelnú obnovu a údržbu chodníkov, značiek, smeroviek, smerovníkov a máp. Vyznačené trasy slúžia organizovaným aj neorganizovaným turistom všetkých vekových skupín, uľahčujú orientáciu v teréne a plánovanie presunov, prispievajú k bezpečnosti turistov a k ochrane životného prostredia.

Vzdialené konce našich chodníkov

KST je členom európskej turistickej asociácie ERA-EWV-FERP, ktorá koordinuje napojenie našej siete na celoeurópsku sieť diaľkových turistických magistrál E1 až E12. Územím Slovenska prechádza približne 700 km úsek trasy E8, ktorý kopíruje našu hlavnú turistickú trasu, červenú značku *Cesty hrdinov SNP* z Devína na Duklu. Aktuálne sa pracuje na vytýčení pokračovania trasy E8 cez ukrajinské Karpaty. Asi ste už počuli o tisíckach pútnikov putujúcich vyprahnutým Španielskom do mesta Santiago de Compostela, no možno neviete, že je to západný úsek trasy E3, ktorá vedie cez Pyreneje, Ardeny, Nemecko, česko-poľským pohraničím sa dostáva na Slovenské Kysuce, ide po hrebeni Malej Fatry a Oravskej Magury, z Oravy prechádza do Poľska odkiaľ sa k nám vracia cez Dukliansky priesmyk, pokračuje na juh po hrebeni Slanských vrchov a v Tokajskej oblasti prechádza do Maďarska, Rumunska a Bulharska na pobrežie Čierneho mora. K európskym trasám sa zaraďuje aj medzinárodná Mariánska turistická cesta I23 z poľskej Čenstochovej cez viaceré naše pútnické miesta (Litmanová, Levoča, Staré Hory, Rajecká Lesná, Šaštín, Mariánka) do Rakúskeho Mariazellu. Pripravuje sa vetva, ktorá z Levoče zamieri na juh a privedie pútnikov do Medžugoria v Hercegovine.

Pohľad do dejín

Vedúcou osobnosťou a pol storočia hlavným metodikom turistického značenia na Slovensku bol doc. Ing. Arnošt Guldan CSc., ktorý svoje pedagogické a popularizačné dielo na poli turistického značenia tesne pred smrťou zavŕšil prípravou publikácie *Pohľad do dejín značenia turistických chodníkov na Slovensku*. Po smrti autora, z iniciatívy jeho rodiny a s podporou Klubu slovenských turistov uzrela v minulom roku svetlo sveta kniha, ktorá je syntézou historických dokumentov a rozhovorov autora s významnými značkármi, popisuje nikdy nekončiaci boj značkárov s byrokraciou a administratívnou agendou aj peripetie práce značkárov v horskom teréne, čo názorne ilustruje množstvo fotografií. Publikácia nie je v obchodnej distribúcii, bola vydaná pre interné účely KST. V úvode A. Guldan sleduje historickú niť a z archívnych prameňov lokalizuje vyznačenie prvého turistického chodníka: v Štiavnických vrchoch ho v roku 1874 vyznačili členovia Sitnianskeho klubu Uhorského karpatského spolku ku svojej „chate“, ktorú si prerobili z bývalého skladu bane Gedeon, v katastri dnešnej obce Štiavnické bane, osada Piarg. V roku 2014 si teda pripomíname okrúhle 140. výročie tohto priekopníckeho počínu.

Značky a smerovníky nerastú samy od seba

Subjekty pôsobiace v segmente turizmu - turistického/cestovného ruchu na území SR, cestovné agentúry a poskytovatelia ubytovania, ponúkajú potenciálnym klientom ako jeden z významných produktov v portfóliu možných aktivít **turistiku** – pešie túry, cyklotúry, v zime túry na bežkách. Pričom akosi automaticky rátajú s tým, že turistom môžu odporučiť naše bezpečné, vyznačované chodníky, so systémom farebne odlišeného pásového značenia (červená, modrá, zelená a žltá turistická značka aplikovaná na stromoch, skalách, koloch a pod.) a informačných miest so smerovníkmi a smerovkami, obsahujúcimi miestopisné názvy a údaje o vzdialenosti k nim v orientačnom časovom vyjadrení. Ak hlavnou hodnotou pre turistický ruch je turisticky atraktívna krajina s množstvom prírodných krás a kultúrnych pamätihodností, s dopravnou a obslužnou infraštruktúrou, rozhodne sem treba ako pridanú hodnotu zaradiť udržiavanú sieť turistických ciest a chodníkov. **Zrejme treba viac než doteraz zdôrazňovať, že táto pridaná hodnota nevzniká a neexistuje sama od seba. Je výsledkom dlhoročnej nadšenej dobrovoľníckej práce. Rok čo rok stovky vyškolených kvalifikovaných značkárov KST vyrážajú obnoviť farebné značenie, vymeniť poškodené smerovky či osadiť nové smerovníky. Tomu predchádza množstvo organizačnej, školskej a metodologickej práce, aby trasy tvorili ucelený a logický systém s potrebnými nadväznosťami bez zbytočných duplicit.** Na priblíženie namáhavej práce značkárov v teréne si dovoľím zacitovať zo spomínanej knihy A.Guldana: *„...značkovanie nie je len pohodové maľovanie značiek za štebotu viáčkov v príjemnom slnečnom dni. K chodníkom neodmysliteľne patria informačné objekty – kovové smerovníky, alebo opracované prírodné samorasty, smerovky, tabuľky, turistické vývesné mapy na stojanoch. Tieto objekty musí niekto na príslušné miesto vyviezť, ale často aj vyniesť, ukotviť do zeme. To znamená vyhlbiť do zeme či do skaly hlbokú dieru, smerovník vsadiť do otvoru, zabetónovať, alebo skalami a zeminou poriadne upevniť. K tomu treba pracovné náradie, štrk cement, vodu. Mnoho informačných miest je v horách, v sedlách a na kopcoch, kam všetko treba poctivo, v potu tváre vyniesť“.*

Hľadanie patronátu a investora

S hrdosťou na spomínanú históriu a s úctou k práci značkárov sa snúbi obava Sekcia značenia KST aby sa Slovensko spoločenskou ľahostajnosťou a podcenením jestvujúcich tendencií a rizík nepripravilo o toto cenné dedičstvo. Zatiaľ vďaka dotácii o ktorú KST každoročne žiada Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (a zaplatí pánboh úspešne) sa ako-tak darí udržať trojročný plán obnovy, ale ťažko povedať čo bude, keď súčasná generácia značkárov prevažne v dôchodkovom veku, už nebude vladať. Čo bude, ak chronicky podfinancované ministerstvo školstva nenájde zdroje na dotácie, čo bude, ak tradičné turistické trasy zanesené v mapách nenájdu oporu v legislatíve a rozparcelujú ich noví súkromní vlastníci lesov. To sú výzvy stojace pred Klubom slovenských turistov a vedeniu KST nezostáva nič iné, len usilovne klepať na dvere inštitúcií zodpovedných za rozvoj turistiky, na dvere samosprávnych krajov, na dvere každého, kto môže prispieť k dlhodobej udržateľnosti turistického značenia na Slovensku. □ *D.Valúch*